

ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ

Број 297.1

27.5. 2024 год
ПАРАЋИН

ИЗВЕШТАЈ РАДА ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА „ПАРАЋИН“ за 2023. годину

1. ДЕЛАТНОСТ ЗАВИЧАЈНОГ МУЗЕЈА „ПАРАЋИН“

а) основна делатност, функције, циљеви

Завичајни музеј „Параћин“ основан је одлуком Скупштине општине Параћин 1990. године (до тада је радио као збирка) као Установа културе, са задатком да прикупља, научно обрађује, штити, чува, излаже и публикује покретна културно историјска добра на територији општине Параћин.

Главна делатност Завичајног музеја је:

91.02 - делатност музеја, галерија и збирки

б) правни основ функционисања

Завичајни музеј функционише на основу **Закона о култури** (Сл. гласник Републике Србије број 72/2009, 13/2016, 30/2016 и 6/2020, 47/2021, 78/2021 и 76/2023) и **Закона о културним добрима** („Службени гласник РС“ 71/94, 52/2011 и 99/2011).

в) специфичности битне за функционисање

У Музеју постоји **археолошко, историјско и етнолошко одељење** и конзерваторска радионица. У Музеју ради **пет извршиоца са високом стручном спремом** и то: директор археолог, два кустоса археолога, кустос документариста и кустос педагог. Један кустос археолог покрива праисторијску и природњачку збирку, други кустос археолог покрива античку, средњевековну и нумизматичку збирку као и историјско и етнографско одељење и библиотеку, а кустос педагог покрива педагошко-маркетиншку делатност. Кустос документариста организује, координира и одговоран је за обављање најсложенијих стручних послова у оквиру вођења документације, односно регистара, досијеа предмета од изузетног, великог значаја и дигитализације.

У оквиру Музеја постоји **стална археолошка, палеонтолошка и етнолошка поставка**, као и изложбени простор у коме презентујемо свој рад кроз **тематске изложбе**.

Сам Музеј је смештен у једној од првих спратних зграда направљеној средином XIX века у Параћину, која је 1984. стављена под заштиту, односно проглашена спомеником културе и дата Музеју на коришћење.

2. АКТИВНОСТИ У ПЛАНИРАНОМ ПЕРИОДУ

а) стална активност

Одељење за праисторијску археологију вршило је обилазак старих и евидентирање нових археолошких локалитета у циљу непрестане контроле ради предузимања потребних превентивних мера заштите уз израду пратеће музејске и теренске документације. Настављено је са сталним праћењем стања археолошке грађе, а такође и рад на њеној заштити и анимацији.

Настављена је обрада евидентираних археолошких локалитета на територији СО Параћин. Обрада је подразумевала обилазак, фотографисање и одређивање граница археолошких локалитета. Крајњи резултат овог рада је израда археолошке мапе општине Параћин.

Ове године настављен је пројекат „**Археолошка радионица**“ који је подразумевао систематско истраживање археолошке баштине на територији Општине Параћин.

Вршена су археолошка истраживања неолитског локалитета Турска чесма – Слатина у Дреновцу.

Одељење за античку и средњевековну археологију поред редовних активности на пољу обраде музејског материјала, на пољу заштите покретних културних добара, посебну пажњу је посветило обради нумизматичких фондова и збирке средњовековног оружја. Ово одељење наставља са снимањем средњовековног материјала како би била комплетирана музејска фото документација.

За откуп музеалија 2023. године определено је 100.000,00 динара на позицији 515 у Финансијском плану. Сваке године вршимо откуп музеалија јер смо ми по закону надлежна установа за заштиту покретних културних добара и као таква имамо право преће куповине у случају да физичко или правно лице жели да прода артефакт који представља културно добро. Поред археолошких ископавања и поклона, ово је примарни начин помоћу којег обогаћујемо музејски фонд и збирке. Обогаћене су археолошка, етнолошка збирка и збирка привредне историје и стакла.

Претходне 2023. године средствима добијеним на конкурсу Министарства културе и информисања, настављен је велики и значајан пројекат „**Археолошки парк – Средњевековни Петрус**“, односно систематска археолошка истраживања локалитета Петрус у Забрези. У питању је наставак истраживања од пре десетак година средњовековних локалитета у долини реке Црнице. Коначан циљ је ископавање, рестаурација и презентовање јавности утврђења Петрус са околним црkvама и манастирима из XIX и XIV века.

Током 2023. године настављена су археолошка истраживања средњовековног локалитета "Црква светог Ђорђа" у Горњој Мутници. Након завршетка истраживања планирана је конзервација Цркве која би постала занимљива туристичка дестинација.

Најбитнији пројекат 2023. године су била заштитна археолошка истраживања локалитета на планини Баби. Истраживања је финансирала компанија "Крушевац-пут", а након два месеца истраживања добили смо јако битне резултате и налазе. Након археолошких истраживања, у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе из Крагујевца, забрањени су даљи радови каменолома на том делу и спречено је ширење ка врху, односно локалитету. У плану је наставак истраживања овог локалитета у наредним годинама.

Одељење за историју радило је на фондовима војно-политичке, друштвене и привредне историје. Посебну пажњу посветили смо попуњавању фондова спорта, политike и привредне историје, а нарочито фонда – личности значајних за историју Параћина, а који су рођени или су живели у овом крају.

Током 2023. године на средствима добијеним на конкурсу за дигитализацију Министарства културе реализован је пројекат "Параћин – чаршија". Пројекат "Параћин чаршија" кроз виртуалну стварност оживљава стари Параћин и омогућава непосредну визуализацију прошлости. Пројекат ће бити имплементиран у сталну поставку Музеја. Уз помоћ ВР наочара, посетиоци Музеја ће моћи да прошетају главном улицом Параћина из тридесетих година двадесетог века.

Одељење за етнологију поред редовних послова на систематском обогаћивању фондова збирки, средствима добијеним на конкурсу Министарства културе и информисања извршена је конзервација 20 текстилних предмета из етнолошке збирке Завичајног музеја Параћин.

Средствима добијеним на конкурсу заштите нематеријалног наслеђа Министарства културе и информисања настављен пројекат под називом „Истраживање и документовање стакларске традиције у Параћину и околини“.

У септембру 2023. године Завичајни музеј је представио параћинско стакло на изложби под називом "Параћинско стакло – кристална носталгија" у Паризу у Српском културном центру. Изложбу је финансирало Министарство културе.

У свим одељењима наше установе започета је детаљна ревизија фондова, допуна постојеће документације и наставак започете дигитализације грађе у складу са одлукама Министарства културе и информисања.

Завичајни музеј у Параћину се пре девет година прикључио манифестацији „Музеји за десет“ поводом прославе ноћи музеја, са неколико радионица и изложби. Током 2023. године ова манифестације је одржана девети пут са неколико изложби, радионица и предавања.

У току 2023. године организована је манифестацију „Бранкови дани“ у Доњој Мутници, посвећена Бранку Крсмановићу.

У претходном периоду радили смо интензивно на привлачењу већег броја посетилаца.

Завичајни музеј „Параћин“ је био јако активан и у медијима и на друштвеним мрежама. Завичајни музеј „Параћин“ је прилагодио време рада, тако да је сада доступнији грађанима. Ново радно време је од 8 до 20 часова радним данима.

Догађаји које је у 2023. години организовао Завичајни музеј „Параћин“:

ПРОГРАМСКА АКТИВНОСТ: Унапређење система очувања и представљања културно-историјског наслеђа

ЦИЉ: Унапређење презентације културног наслеђа

ИНДИКАТОР: Број реализованих програма који промовишу локално културно наслеђе у односу на број планираних програма. Циљана вредност индикатора за 2023. Годину је 15 реализованих програма. Остварено је 18 програма који промовишу локално културно наслеђе.

1. Изложба „Килибарда - Галеријско, употребно и уметничко стакло“
2. Изложба проширене стварности античког града Horreum Margi
3. Изложба "Државничка сахрана, сахрана једне државе" Имре Сабо
4. Изложба Музеја жртава геноцида "Бугарски ратни злочини у окупираниј Србији (1915 - 1918)"
5. Предавање "У рату не мирују музеј, археологија у Другом светском рату" – Александар Бандовић
6. Предавање "Срби, први и једини" – др Предраг Марковић
7. Трибина "Шок коридор – цензурисани шок" Ненад Беквалиц и Александар Радивојевић
8. Изложба "бечејска тврђава" – Градски музеј Бечеј
9. Ноћ Музеја
 - Радионица "Ученици водичи"
 - Радионица "Уметност керамике"
 - Радионица „Мали археолози“
 - Радионица „Бојити је лако“
10. Изложба "Прећутани злочин" – Музеј жртава геноцида
11. Изложба "Стакларе у Цељу и околини од 18. века до данас" – Покрајински музеј Цеље
12. Изложба "Туга и радост – Роми" – Бојан Петровић
13. Изложба фотографија Норманте Рибокайте – Арт тим
14. Изложба "Параћинско стакло – кристална носталгија" у Српском културном центру у Паризу
 - Радионица осликавана и ецовања на стаклу у Српском културном центру у Паризу
15. Изложба "Археолошка ископавања средњовековне цркве свети Ђорђе у Горњој Мутници" у родној кући Бранка Крсмановића у Доњој Мутници

16. Радионица "Стари занати" ученици ОШ Момчило Поповић Озрен
17. Изложба "Први век српских и југословенских пописа на картама (1834-1931) – Душан Дачић
18. Изложба фотографија "Аманет" – КУД Спасовдански вез Дреновац

Током 2023. године Завичајни музеј је успео да реализује 18 програма што је више од планираних 15 програма који промовишу локално културно наслеђе на нивоу локалне заједнице.

б) Посебни пројекти и програми:

1. **Археолошка радионица** - која је подразумевао систематско истраживање археолошке баштине на територији Општине Параћин. Вршена су ископавања и конзервација локалитета Турска чесма – Слатина у Дреновцу. У Дреновцу је вршена конзервација и рестаурација локалитета и припрема локалитета за посетиоце.
2. **Заштитна археолошка ископавања локалитета на планини Баби** које је финансирао Крушевач-пут. Током октобра и новембра 2023. године извршена су заштитна истраживања локалитета на планини баби. Забрањено је даље ширење каменолома ка локалитету на врху планине.

Реализовано је неколико пројекта који се финансирају из средстава Министарства културе и информисања:

1. „**Археолошки парк- Средњовековни Петрус**“- 2.100.000,00 динара је определено за реализацију археолошких истраживања локалитета Петрус. Извршена су истраживања спољног бедема горњег града и северни зид дворане. Ове године се истраживања настављају.
2. „**Параћин – Стара чаршија** “ - 1.000.000,00 динара. Подразумева виртуалну шетњу старим центром Параћина из тридесетих година уз помоћ виртуалне реалности. Урађен је први део пројекта а ове године се ради други део улице након чега ће посетиоци моћи да уз помоћ ВР наочара прошетају старим Параћином.
3. „**Конзервација предмета из Етнолошке збирке Завичајног музеја „Параћин“** - 400.000,00 динара. Конзервирано је 13 предмета из етнолошке збирке Музеја.
4. „**Истраживање и документовање стакларске традиције у Параћину и околини**“ - 400.000,00 динара. Настављен је пројекат који за циљ има стављање стакларства Параћина на листу непокретних културних добара.
5. Изложба у Српском културном центру у Паризу **„Параћинско стакло – кристална носталгија“**. У септембру 2023. изложен је стакло СФСа у Паризу. У оквиру изложбе организована је радиница осликовања стакла.

3. ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ РАДА

Планирани програм конципиран је врло реално и представља добру основу за дугорочан и континуирани рад како на пољу регистраовања покретних и непокретних културно-историјских добара а њихову заштиту, тако је и добра основа за научно истраживачку делатност.

Мерљиви резултати рада наше установе су **едукација** пре свега ученика основних и средњих школа путем изложбене делатности и других видова презентације културних добара, а такође и путем стручних консултација, првенствено са ученицима и студентима око израде семинарских и дипломских радова.

Археолошка ископавања у којима учествује наш музеј су материјал за израду магистарских, дипломских и семинарских радова како на нивоу средњешколског тако на нивоу високошколског образовања. Такође, практично искуство које стичу студенти кроз рад у летњем археолошком кампу врло је битно за њихов будући самосталан рад у струци. Кроз књигу утисака ослушкујемо критике и жеље корисника наших услуга и оне су нам путоказ у раду.

4. ПРОБЛЕМИ У РАДУ И ПРЕДЛОЗИ ЗА ЊИХОВО РЕШАВАЊЕ

Тешкоће које прате рад наше Установе углавном се рефлектују кроз два основна проблема а то је: **недостатак простора**, како радног тако и простора за смештај музеалија-депоа и **недостатак стручног кадра**.

Решење проблема недостатка простора је покренуто и делимично решено. Преселили смо пословни простор у нову зграду депоа, а спрат старе зграде смо проширили и претворили у изложбени простор. С обзиром на то да материјал а и потреба излагања повремених поставки превазилазе и нови простор, покренуто је питање проширења зграде, урађено је идејно решење, у наредним годинама је планиран почетак реализације овог пројекта. Током 2023. године средствима добијеним на конкурсу Министарства културе и информисања урадили смо идејни пројекат адаптације зграде Завичајног музеја Параћин. Како један део дворишта није више у власништву општине него је реституцијом враћен старим власницима нисмо у могућности да спроведемо цео планирани пројекат доградње Музеја, већ ћемо пројектом дефинисати стару зграду. Потребно је овај простор вратити у власништво у наредном периоду како би могли на адекватан начин да наставимо да обављамо своју делатност.

Проблем у раду нашег музеја представља недовољан број запослених, првенствено стручних кадрова који би омогућио лакше сналажење и спровођење радних активности музеја. Повременим ангажовањем стручних кадрова на пројектима смо донекле решили овај проблем, али потребно је интензивно радити на трајном решењу овог проблема. Тренутни број запослених у Музеју је испод минимума неопходног за нормалан рад.

Завичајни музеј „Параћин“

с.р.

Директор Бранислав Стојановић